

MAREK WOJSA

Stacje kontroli pojazdów w szkołach zawodowych kształcących młodzież dla branży motoryzacyjnej

Vehicle inspection stations in vocational schools educating teenagers for the automotive industry

Magister inżynier, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim, Polska

Streszczenie

Artykuł przedstawia rolę stacji kontroli pojazdów w szkole zawodowej, w której młodzież przygotowuje się do pracy w branży motoryzacyjnej. Tego rodzaju podmioty jak stacje kontroli pojazdów są istotnym elementem zewnętrznym i wewnętrznym szkoły. Są naturalnym środowiskiem pracy, w którym kształcąca się młodzież nabywa umiejętności związane z diagnozą samochodu. Jednocześnie też zapoznaje się ze specyfiką zawodu diagnosty uprawnionego do badań technicznych.

Słowa kluczowe: stacja kontroli pojazdów, szkoła zawodowa, diagnosta samochodowy.

Abstract

The article presents the role of vehicle control station at a vocational school, where teenagers are preparing to work in the automotive industry. Such places as vehicle inspection stations are an important external and internal element of the school. They are a natural work environment in which young people acquire skills related to car diagnosis. At the same time they get acquainted with the specifics of the diagnostician profession eligible for technical tests.

Key words: vehicle inspection station, vocational school, automotive diagnostician.

Wstęp

Kiedyś we wnętrzu pojazdu grzebał wysmarowany olejem mechanik. Dziś zastąpił go diagnosta z urządzeniem diagnostycznym, który najpierw odczytuje błędy z pamięci sterowników pojazdu, wykorzystując systemy informatyczne. Obecnie bez prawidłowej diagnozy stanu technicznego pojazdu lub jego układów nie jest wskazane podejmowanie działań związanych z obsługą lub naprawą samochodu.

Zarys rozwoju diagnostyki samochodowej w Polsce

Historia powstania zawodu diagnosty samochodowego w Polsce sięga końca lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Wtedy to po raz pierwszy w roku 1977 zawód diagnosty samochodowego został wpisany do klasyfikacji zawodów i specjalności [Klasyfikacja zawodów i specjalności 1997]. Zgodnie z ówczesnym podziałem został zakwalifikowany do grupy zawodów robotniczych wymagających przygotowania zawodowego. Miejscem pracy diagnosty samochodowego w tamtym czasie były szeroko rozumiane warsztaty samochodowe, w których z czasem w miarę powiększania się liczby eksploatowanych pojazdów zaistniała potrzeba stosowania metod i środków diagnostycznych.

Wraz z rozwojem techniki motoryzacyjnej coraz wyraźniej kształtowała się dziedzina diagnostyki samochodowej i jej zastosowanie do oceny aktualnego stanu technicznego pojazdów, przede wszystkim ze względu na bezpieczeństwo ruchu drogowego. Wydane w 1968 roku przez Ministerstwo Komunikacji zarządzenie o badaniach stanu technicznego pojazdów przy ich dopuszczeniu do ruchu spowodowało powstanie wyspecjalizowanych stanowisk, a nawet specjalnych stacji diagnostycznych. W przybliżeniu określa się, że w tym czasie ogólna liczba stacji diagnostycznych i stanowisk diagnostycznych w Polsce wynosiła 1500. Pod koniec lat sześćdziesiątych w szkołach zawodowych kształcących mechaników samochodowych powstają pierwsze stacje diagnostyczne. Początkowo charakter pracy i ich przeznaczenie skupiały się wokół czynności kontrolnych, obsługowych i regulacyjnych. Sprzyjało to realizacji programu kształcenia zawodowego, a zwłaszcza zajęć praktycznych w zawodzie mechanika samochodowego. Z czasem stacje diagnostyczne ograniczały swoją działalność do czynności kontrolnych, które umożliwiają sprawdzenie podstawowych układów samochodu mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu i ochronę środowiska. Obecnie stacje diagnostyczne, które prowadzą wymienioną działalność, nazywane są stacjami kontroli pojazdów.

Stacje kontroli pojazdów w szkołach zawodowych

W szkołach zawodowych liczba tych stacji waha się w granicach 155. Oprócz funkcji kształcącej i wychowawczej w procesie przygotowania zawodowego stanowią wizytówkę szkoły. Są także elementem środowiska lokalnego, w którym funkcjonuje szkoła zawodowa. Prowadzenie stacji kontroli pojazdów przez szkołę wymaga determinacji i podjęcia działań administracyjnych. Stacje prowadzące badania techniczne pojazdów należą do grupy obiektów zaplecza motoryzacji o najwyższych kosztach realizacji takiej inwestycji. Specyfika prowadzonych badań technicznych pojazdów wymaga szczególnej staranności w doborze urządzeń, umieszczeniu ich na stanowisku kontrolnym oraz wyposażeniu technologicznym obiektu [Sitek 2011: 13]. Szkoły zawodowe prowadzące stacje kontroli pojazdów starały się sprostać tym wymaganiom, inwestując

w niezbędny sprzęt kontrolno-pomiarowy wynikający z metodyki badań, jak i warunków lokalowych. Jednak mimo czynionych starań działalność stacji w szkołach zawodnych mogła ulec likwidacji. Powodem był przepis, w którym sprecyzowano, iż prowadzenie stacji kontroli pojazdów jest działalnością gospodarczą i wymagane jest uzyskanie odpowiedniego wpisu do rejestru przedsiębiorców. Szkoły nie prowadzą takiej działalności, stąd uzyskanie takiego wpisu było niemożliwe, co w konsekwencji oznaczało zamykanie stacji prowadzonych przez placówki oświatowe zajmujące się kształceniem w branży motoryzacyjnej. Za tego rodzaju rozwiązaniem opowiadali się przedsiębiorcy prowadzący stacje kontroli pojazdów. Chcieli w ten sposób wyeliminować konkurencję na rynku badań technicznych pojazdów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że liczba stacji prowadzonych przez szkoły stanowi 3,87% wszystkich stacji w Polsce. Jednak zmiany w Prawie o ruchu drogowym przyczyniły się do dalszego funkcjonowania stacji kontroli pojazdów w szkołach zawodowych. W uzasadnieniu do ustawy czytamy między innymi, „że stacje należące do szkół nie są nastawione na zysk, mają na celu edukację młodzieży w zakresie bezpieczeństwa w ruchu drogowym i stanowią kuźnię kadr dla zawodu diagnosty. Nowoczesne zaplecze dydaktyczne gwarantuje to, że młodzi ludzie zostaną właściwie przygotowani w zakresie późniejszej pracy zawodowej związanej z techniką motoryzacyjną. Wykonywanie badań technicznych jest działalnością oświatową, albowiem jej celem jest realizacja zadań związanych ze szkoleniem praktycznym uczniów i słuchaczy, a w szczególności dla kształtowania u uczniów postaw przedsiębiorczości sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym, przygotowywania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia oraz upowszechniania wśród młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie w ruchu drogowym” [Dziennik Ustaw z 2015 roku, poz. 1326]. Odniesiono się również do nakładów finansowych poniesionych ze środków własnych szkoły lub dotacji unijnych. Tak więc stacje w szkołach zawodowych, które mają aktualną decyzję lub taką decyzję uzyskają w ramach weryfikacji stacji kontroli pojazdów przez Transportowy Dozór Techniczny, będą w dalszym ciągu mogły prowadzić działalność związaną z prowadzeniem badań technicznych pojazdów.

Prowadzenie badań technicznych szczególnego znaczenia nabiera podczas zajęć praktycznych. Umożliwia uczącym się opanowanie i kształtowanie umiejętności związanych z diagnozą pojazdu. W tym kontekście stacje kontroli pojazdów zapewniają uczącej się młodzieży szeroki asortyment robót. Obowiązkowe badania techniczne pojazdów stwarzają możliwość kontaktu uczniów z samochodami nie tylko z tradycyjnymi rozwiązaniami konstrukcyjnymi, ale także z tymi najnowszymi. Często wykrywane usterki w samochodach są powtarzalne, co umożliwia uczącym się zdobywanie kolejnych stopni umiejętności. Na końcu tego procesu jest sprawność działania. Różne typy i marki pojazdów sprzyjają temu procesowi. Kolejnym ważnym aspektem asortymentu robót jest możliwość

usuwania stwierdzonych usterek przez uczniów, jeżeli w ramach zajęć praktycznych taka działalność jest prowadzona. Taka forma działalności kształtuje odpowiednie postawy zawodowe, zwłaszcza postawę odpowiedzialności, oraz przyczynia się do pogłębiania wiedzy w zakresie techniki motoryzacyjnej.

Ważnym aspektem prowadzonych badań technicznych pojazdów jest zapoznanie się przez uczniów z ich procedurą, wymaganiami określonymi odpowiednimi przepisami. Treści kształcenia realizowane podczas zajęć praktycznych na stacji kontroli pojazdów są zbieżne z podstawowym programem szkolenia dotyczącym przeprowadzania okresowych badań technicznych pojazdów w zakresie sprawdzenia oraz oceny prawidłowości działania poszczególnych zespołów i układów pojazdu, w szczególności pod względem bezpieczeństwa jazdy i ochrony środowiska [Dziennik Ustaw z 2014 roku, poz.1836]. Uczniowie mają możliwość zapoznania się z zadaniami zawodowymi, jakie realizują diagnosty samochodowi w swojej pracy. Daje to pewien pogląd na pracę diagnosty samochodowego i ewentualne podjęcie decyzji o pracy w tym zawodzie przyszłych absolwentów. To właśnie absolwenci średnich szkół zawodowych o kierunkach samochodowych spełniają podstawowe wymagania określone przepisami ministra infrastruktury dla zawodu diagnosty samochodowego. W 2006 roku wprowadzono do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego zawód technik pojazdów samochodowych. Intencją ministerstwa oświaty było między innymi umożliwienie absolwentom tego kierunku dalszego doskonalenia się, którego efektem byłoby uzyskanie certyfikatu, a zarazem i drugiego zawodu: diagnosty uprawnionego do wykonywania badań technicznych pojazdów. Podstawa programowa w tym zawodzie wskazuje, iż kształcenie praktyczne może się odbywać na stacjach kontroli pojazdów. Natomiast w programach nauczania dla zawodu technik pojazdów samochodowych (311513) czytamy między innymi w informacjach o zawodzie: „może pracować w stacjach kontroli pojazdów (po uzyskaniu dodatkowych uprawnień), w których dokonuje oceny stanu technicznego pojazdów samochodowych i ich zespołów oraz prowadzi dokumentację związaną z dopuszczeniem pojazdów samochodowych do dalszej eksploatacji” [Internet 1].

Zgodnie z obowiązującymi przepisami stacje kontroli dzieli się na podstawowe i okręgowe. Podstawowe mogą kontrolować wszystkie pojazdy, których dopuszczalna masa całkowita nie przekracza 3,5 tony. Stacje okręgowe badają natomiast wszystkie pojazdy bez względu na ich masę i gabaryty. W stacjach tych przeprowadza się pełen zakres badań określony stosownymi rozporządzeniami. Według danych Transportowego Dozoru Technicznego w 2015 roku w całym kraju funkcjonowało 4599 stacji, w tym podstawowych było 2676, zaś okręgowych 1923. Zatem wzrost liczebności stacji dotyczy nie tylko jej ogólnej liczby, ale również znacznie wzrosła liczba okręgowych stacji kontroli pojazdów. Także szkoły zawodowe coraz częściej decydują się na prowadzenie okrę-

gowych stacji kontroli pojazdów [Internet 2]. Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden ważny czynnik. Obecnie nie ma znaczenia, czy stacja jest prowadzona przez placówkę oświatową, czy przez przedsiębiorcę. Wszystkich obowiązują te same standardy dotyczące warunków lokalowych i wyposażenia. W najbliższych latach wymagania w stosunku do stacji będą wzrastać. Dotyczyć to będzie przyrządów kontrolno-pomiarowych opartych na technologiach informatycznych. Związane jest to nie tylko z większym udziałem układów elektronicznych, w które coraz częściej wyposażane są samochody. Chodzi również o coraz precyzyjniejsze określanie usterek pojazdów na podstawie kodów błędów, a nie jak dotychczas na zasadzie sygnalizowania usterek poprzez kontrolki umieszczone w samochodzie. [Jarosiński 2014: 52]. Konsekwencją będzie zmiana struktury i treści zadań zawodowych diagnostów samochodowych.

Podsumowanie

Obecnie dostępne raporty i analizy dotyczące przemian i perspektyw rozwoju pracy człowieka wskazują branży, które mają w najbliższych latach szansę na dynamiczny rozwój. Jedną z wielu wymienianych jest branża motoryzacyjna [Furmanek 2010: 104]. Stacje kontroli pojazdów doskonale wpisują się w ten rozwój i na długo pozostaną jego stałym komponentem.

Literatura

Dziennik Ustaw z 28 listopada 2014 roku, poz. 1836.

Dziennik Ustaw z 5 sierpnia 2015 roku, poz. 1326.

Furmanek W. (2010), *Edukacja a przemiany cywilizacyjne*, Rzeszów.

Internet 1: http://www.wkl.com.pl/inne/PROGR_NAUCZ_ZAW_TPS_ost_poziomo.pdf (4.11.2015).

Internet 2: <http://www.przegladoponiarski.pl/art/8067/w-branzy-skp-czeka-rewolucja.html> (8.10.2015).

Jarosiński W. (2014), *Narzędzia służące zapewnieniu właściwej jakości badań technicznych pojazdów*, „Kwartalnik Naukowy Instytutu Transportu Samochodowego” nr 1.

Klasyfikacja zawodów i specjalności (1977), Warszawa.

Sitek K. (2011), *Nowoczesna diagnostyka*, specjalny dodatek do gazety „Nowoczesny Warsztat”.